

TOTS A L'ESCOLA: Una experiència de participació de les famílies a l'escola

Pep Moranta Mesquida

Pare i membre de la comissió de *Tots a l'Escola*

Beatriz Álvarez

Mare i membre de la comissió de *Tots a l'Escola*

Escola pública d'infantil i primària Fructuós Gelabert de Barcelona

RESUM

Des del seu inici l'Escola pública Fructuós Gelabert de Barcelona es defineix com un projecte en construcció que ha anat comptant amb la participació de tota la comunitat educativa de forma continuada, sent la participació i implicació de les famílies un dels pilars més importants pel correcte desenvolupament del seu projecte educatiu.

En el segon any de vida de l'escola es va engagar una experiència anomenada "*Tots a l'Escola*" (aquest curs en fem la 9a edició). A través del "*Tots a l'Escola*" es busca donar valor a tots els membres de la comunitat educativa que és el Fructuós Gelabert i així afavorir la implicació directa de les famílies en el seu funcionament i desenvolupament. S'incentiva la cooperació de famílies amb famílies, famílies amb mestres i amb personal no docent, mestres amb mestres i tots i totes amb els nens i nenes de l'escola i d'aquesta manera es creen noves situacions d'aprenentatge a partir de la participació en les tasques d'aula de persones diferents als mestres. Es tracta d'una activitat en què les famílies entren a l'escola i participen directament en el seu funcionament i en els aprenentatges del nens.

El *Tots a l'Escola* s'ha convertit en una activitat emblemàtica de l'escola. Constitueix una forma de participar molt activa i implica un alt grau de responsabilitat que provoca en tots uns sentiments intensos que afavoreixen, sens dubte, una major comprensió del que és una comunitat educativa i l'adquisició d'un compromís envers ella.

Paraules clau: Escola, famílies, participació, comunitat, educació, projecte, aprenentatge

ABSTRACT

Since its inception the public School Fructuós Gelabert from Barcelona is defined as an under-construction project continuously joining the entire educational community. One of the most important pillars for the proper development of the school and its educational project is the participation and involvement of families.

During the second year the school launched an experience called *Everyone to School* (this year we celebrate the 9th edition). *Everyone to School* desires to add value to all members of the Fructuós Gelabert's educational community and to promote directly the involvement of families in their functioning and development. The cooperation between families and teachers, and between teachers and families with non-teaching staff, is encouraged, especially all together with children. The objective is to create new learning situations from the involvement of other people different than teachers in the classroom tasks. Thanks to this activity families enter into the school and they are directly involved in its functioning and the learning processes of the children.

The *Everyone to School* initiative has become a flagship activity of the school. It is an active way of participation and denotes a high degree of responsibility. Finally, this initiative is the foundation of intense feelings which undoubtedly favour a greater understanding of what is the real meaning of an educational community and the acquisition of a commitment for its development.

Key Works: Primary school, family, participation, community, education, project, learning

L'Escola Pública Fructuós Gelabert va néixer l'abril de 2004. Originàriament va estar ubicada en mòduls prefabricats al barri de Gràcia de Barcelona, allà van començar dos grups de nens i nenes de tres anys. Quatre anys després, el 2008, amb la construcció d'un edifici nou al mateix carrer l'escola es va traslladar al barri de l'Eixample.

Durant l'estiu anterior a l'inici del primer any es va formar l'Associació de mares i pares d'alumnes (AMPA), i el novembre de 2004 es va constituir el Consell Escolar com a màxim òrgan participatiu de decisió que consensua la majoria dels acords. En les eleccions al Consell Escolar que se celebren periòdicament la participació de les famílies està al voltant d'un 70%.

La tipologia de famílies que porten els nens a l'escola són en una gran majoria de classe mitjana, amb professions lliberals i hi ha un percentatge baix d'immigració. L'associació de les famílies a l'AMPA és al voltant del 75%.

EL PROJECTE DE L'ESCOLA

L'escola des dels seus inicis es va presentar com "*un projecte en construcció*", convertint-se aquesta senzilla frase en el lema que l'ha identificat. Des d'aquesta idea l'escola ha anat comptant amb la participació de tota la comunitat educativa de manera continuada per anar construint el seu projecte, fomentant la confiança entre iguals.

L'Escola Fructuós Gelabert es defineix com a:

- Pública.
- Acollidora de tots els nens i nenes i de tota la comunitat.
- Sostenible.
- Un projecte que va creixent.
- Formada per una comunitat que aprèn i oberta a l'entorn.

Els pilars fonamentals que persegueixen aquestes línies són:

- Els aprenentatges dels nens i les nenes van dirigits a la comprensió i adquisició de competències: el coneixement del jo, de l'entorn, la comunicació i els llenguatges treballats a través de les necessitats dels infants, l'esforç i la motivació, tot això fent ús de materials diversificats.
- La participació i implicació de les famílies i la comunitat exercint una funció educativa i oferint diversitat.
- El compromís dels i les mestres envers el projecte mitjançant el treball en equip, la formació permanent, l'autoavaluació i l'acollida contínua de les noves incorporacions.

LA PARTICIPACIÓ A L'ESCOLA

L'escola ja va néixer i va ser pensada per a créixer amb la participació de tota la comunitat educativa. Un dels pilars més important per a un correcte desenvolupament del seu projecte educatiu és la participació i implicació de les famílies.

Des del tercer any (curs 2006-2007) cada nou curs es presenta a les famílies noves un document informatiu sobre les diverses formes de participació a l'escola en que sota el títol "*La Participació a l'Escola de les Famílies: un dret? Un deure?*"

Una necessitat per al bon funcionament de l'escola" intenta resumir els diferents moments i àmbits d'implicació i participació de les famílies a l'escola. **(Annex 1)**

Al tercer any (curs 2006-2007) el Consell escolar va constituir una comissió anomenada "Projecte d'escola". Aquesta comissió va aprovar la constitució de diferents comissions mixtes de treball compostes per famílies i mestres que es reuneixen en hores no lectives i tenen autonomia d'acció. El Consell Escolar i el Claustre realitzen la supervisió i el seguiment de les decisions preses en elles. Tal com ha anat creixent l'escola, amb el canvi de necessitats i prioritats que això comporta, algunes de les comissions han desaparegut i se n'han constituït de noves. Actualment aquestes comissions mixtes són: comissió d'aprenentatges i Escola de Famílies, comissió de *Tots a l'Escola*, comissió de Biblioteca i comissió de l'hort.

L'EXPERIÈNCIA TOTS A L'ESCOLA

• Objectiu

En el segon any de vida del fructuós Gelabert es va engegar una experiència anomenada *Tots a l'Escola* (aquest curs en fem la 9a edició). Una experiència que s'origina a partir del fet que un dels pilars de la nostra escola és la participació i implicació de les famílies.

A través del *Tots a l'Escola* es busca donar valor a tots els membres de la comunitat educativa que és el Fructuós Gelabert i així afavorir la implicació directa de les famílies en el seu funcionament i desenvolupament. S'incentiva la cooperació de famílies amb famílies, de famílies amb mestres i amb personal no docent, mestres amb mestres i tots i totes amb els nens i nenes de l'escola i d'aquesta manera es creen noves situacions d'aprenentatge a partir de la participació en les tasques d'aula de persones diferents als mestres.

Es tracta d'una activitat en què les famílies entren a l'escola i participen directament en el seu funcionament i en els aprenentatges del nens.

Probablement es tracti de l'exemple més clar de participació de les famílies a l'escola.

• Desenvolupament

El format del *Tots a l'Escola* s'ha anat modificant així com ha anat creixent l'escola. Fins el curs 2008-2009 les jornades consistien en dos dies consecutius de participació de les famílies a l'escola sense la presència del personal docent. El progressiu creixement de l'escola amb l'augment del nombre de nens i el trasllat al nou edifici va fer que la comissió organitzadora anés adaptant l'estructura de les jornades a aquests canvis.

Actualment consta de dues parts:

1.- Durant 15 dies les famílies ideen i preparen tallers per a realitzar dins les aules conjuntament amb els mestres.

2.- Posteriorment i durant una jornada lectiva complerta les famílies realitzen quasi totes les tasques de l'escola, dins i fora de les aules, sense la presència del personal docent i no docent.

1.- Dues setmanes de famílies a l'aula:

Per cada nivell, de dos grups-classe cadascun, s'ofereix la possibilitat de fer quatre tallers. Les famílies participants de cada taller fan la seva proposta, la presenten als mestres de cada grup-classe que la valoren i conjuntament la desenvolupen. El dia de realització del taller, les famílies participants condueixen l'activitat mentre els mestres fan suport.

2.- Jornada del Tots a l'Escola:

Per a la planificació d'activitats i per tal de donar una homogeneïtat al seu contingut es busca un tema central o centre d'interès. Alguns exemples de temes han sigut: els sentits, els jocs, els números, el cinema, Barcelona (descobreix la ciutat i el seu funcionament), l'època medieval, la sostenibilitat.

A partir del tema triat es demana a totes les famílies de l'escola la col·laboració per fer la decoració que tindrà l'escola durant les jornades. La decoració la faran a partir d'algun objecte, cartolina, foto, dibuix, idea... que s'emporten els nens i nenes i que han de fer a casa amb el pares i mares.

L'horari de l'activitat és de 9 a 12'30h i de 15 a 16'30h. En aquest s'inclou l'estona del pati del matí però s'exclou l'espai de migdia amb el servei de menjador i de descans, i el servei d'acollida (de 8 a 9h) del qual se'n fa càrrec el personal habitual de monitoratge i/o de cuina.

A l'inici de la jornada (de 9 a 9'20h) i en finalitzar (de 16'20 a 16'30) l'equip docent és a l'aula per tal d'afavorir l'entrada i la recollida dels nens. En la resta de l'horari els mestres i el personal administratiu i directiu realitza activitats de formació dins l'escola, restant també a disposició de les famílies per tal de solucionar qualsevol imprevist.

Els àmbits de participació de les famílies durant la jornada són: tallers, vigilància de pati, gestió de l'escola (tasques de consergeria i administració com atenció del telèfon, realització de fotocòpies, preparació de material...) i coordinació general i tasques administratives (tasques de coordinació de les activitats, acompanyaments de nens i nenes, primers auxilis, fotografies i filmació de vídeos de la jornada, manteniment de la pàgina web i del blog de les jornades).

Per fer els tallers els nens i nenes estan organitzats en tres grups dins el mateix nivell amb una mitjana de 15-18 nens. Aquests grups són els mateixos que s'organitzen per la realització dels tallers durant el curs. Els tallers tenen una durada de 45 a 60 minuts segons el nivell i horari de realització. Cada grup-taller farà tres tallers, dos al matí i un a la tarda. Per a cada taller i grup hi ha com a mínim dos adults, que són els que dirigeixen el taller.

• Organització

L'AMPA de la nostra escola està organitzada en comissions de treball i una d'elles és la Comissió de *Tots a l'Escola*. Les altres comissions són: extraescolars, menjador, biblioteca, aprenentatges i escola de famílies, revista, audiovisuals, comunicació i pàgina web, acollida, hort, festes, camí amic[1], reivindicativa, secundària, manteniment (obres i sostenibilitat).

La Comissió del *Tots a l'Escola* és una comissió mixta formada per mestres i famílies de l'escola. Des de l'inici de curs treballa per organitzar les Jornades. Algunes de les tasques a fer són: decidir les dates i el tema central, fer arribar informació a les famílies (tríptic informatiu de les jornades, a través del full

informatiu de l'escola que surt cada dimecres o via correu electrònic) preparar, penjar i fer el seguiment de les graelles on els pares/mares s'apuntaran, fer la reunió general que es fa unes setmanes prèvies, preparar el material necessari i distribuir els espais de l'escola més adients per a cada taller, decorar l'escola el dia abans...

A final de curs la comissió fa una reunió de valoració a partir de les impressions dels participants i organitzadors recollides el mateix dia a la pàgina web i al blog de l'escola, les enquestes que es passen a les famílies, als mestres, i les entrevistes grupals amb els nens.

RESULTATS

En les diferents edicions del *Tots a l'Escola* s'ha aconseguit una participació molt alta de famílies. Només per a la jornada completa es necessita la participació d'unes 200 persones per poder realitzar totes les tasques. El fet que es faci en un dia laborable amb el que això suposa respecte a les obligacions laborals dels pares i mares que hi participen, ens demostra l'alt grau de motivació, implicació i compromís de les famílies amb el *Tots a l'Escola*.

Hem aconseguit donar valor a la participació de tots els membres de la comunitat educativa. El personal docent i no docent valora la implicació de les famílies. Els pares, mares i familiars valoren molt més la feina dels docents i del personal administratiu i entenen millor tot el que comporta portar una escola. Tot plegat fa que tots els actors sentin l'escola com a seva.

Pels nens i nenes de l'escola una experiència com aquesta suposa enriquir el seu aprenentatge a partir de viure situacions noves (moments de nervis, d'intriga... però també de satisfacció i alegria) estar amb gent diferent, fer tallers de maneres i continguts diferents a com estan acostumats. Suposa veure que l'escola no és tancada als pares i mares, fent-los entendre fins a quin punt tots en som partícips. Durant els dies posteriors a les jornades els nens fan una valoració de les jornades dins el treball de l'aula, i posteriorment fan una exposició de les conclusions (dibuixos, frases, treballs...) al vestíbul de l'escola.

Les famílies aprenen a cooperar entre elles, tant les que estan dins la comissió organitzadora, com les persones que participen i que realitzen juntes els tallers o comparteixen les tasques de secretaria, fotografia... Cooperen famílies de diferents nivells i grups que potser sense aquesta activitat no coincidirien i amb altres nens que no són els seus. Per a la preparació dels tallers sorgeixen reunions, sopars, cafès, hores i hores de conversa... Durant les jornades es respira un clima molt especial de cooperació i complicitat entre els participants i sobretot un sentiment de pertinença a un projecte, el de l'escola.

Pels mestres significa deixar el seu espai de treball, el seu lloc, compartir-lo amb les famílies i conèixer-les des d'un altre punt de vista, amb una relació d'iguals. Les famílies cooperen amb ells per a preparar els tallers conjuntament, contrasten opinions, intercanvien idees, preparen el material, els espais, etc. i després viuen el resultat conjuntament dins de l'aula. També treballen mestres i famílies, dins la comissió organitzadora, ja que la preparació de les jornades és una feina compartida que necessita de les dues parts de la comunitat educativa.

CONCLUSIÓ

El *Tots a l'Escola* s'ha convertit en una activitat emblemàtica de l'escola, una activitat que ens omple a tots; nens, nenes, mares, pares i mestres. És un dels dies més esperats del curs. És quan més sentim que som una comunitat i el moment en el que les famílies notem amb més força que l'escola també és nostra, que l'escola és de tots i som tots. Constitueix una forma de participar molt activa i implica un alt grau de responsabilitat que provoca en tots uns sentiments intensos que afavoreixen, sens dubte, una major comprensió del que és una comunitat educativa i l'adquisició d'un compromís envers ella.

Nota:

[1] El *camí amic o camí escolar, espai amic* és una iniciativa de diverses escoles de Barcelona (actualment ja en són 60) i l'Ajuntament de la ciutat per oferir a l'alumnat la possibilitat d'anar o tornar a peu de l'escola o l'institut, de manera més autònoma, saludable i segura. Aquests camins tenen una senyalització viària específica, normalment de color verd, al voltant dels centres educatius i compten amb la implicació d'alumnes, famílies, mestres, comerciants de la zona i entitats dels districtes.

Els *camins escolars, espais amics* ajuden a promoure una ciutat més propera als nois i noies, fomenta la responsabilitat i el respecte, impulsa la convivència i la mobilitat sostenible i prioritza la qualitat de vida de les persones i el respecte per l'entorn social i ambiental.

Correspondència amb els autors: Escola *FRUCTUÓS GELABERT*, Carrer Sardanya 368, 08025-Barcelona. E-mail: totsalescola.fg@gmail.com

ANNEX 1

LA PARTICIPACIÓ A L'ESCOLA DE LES FAMÍLIES: Un dret? Un deure? Una necessitat per al bon funcionament de l'escola

Des de l'inici de l'escola, quan encara era només una idea (quatre Mestres i una llista d'onze preinscripcions) varem definir com a característica nuclear del nostre projecte la participació de les famílies. No era una proposta formal sinó tot el contrari. Tal com posa el subtítol, pensàvem que no hi podia haver un bon funcionament de l'escola i un projecte sense aquesta implicació i participació.

La participació no només té en compte les famílies sinó tots aquells sectors que conformen la comunitat educativa. No hi ha escola democràtica que no plantegi que els nens i nenes, nois i noies, han de participar com a protagonistes de tots els processos que s'hi desenvolupen. També la resta de personal, el d'administració i serveis, les educadores que tenen al seu càrrec l'espai del migdia i les altres activitats que s'organitzen, així com altres entitats properes a l'escola que en el futur s'aniran implicant en el desenvolupament del projecte, han de poder trobar el seu espai i el seu temps per a la implicació i la participació.

Us fem arribar aquest document que intenta resumir els diferents moments i àmbits que poden facilitar la vostra implicació i participació. Esperem que us sigui d'utilitat i satisfaci les vostres iniciatives de col·laboració amb l'escola en l'educació dels vostres fills i filles, tasca que haurem de complementar i compartir durant nou anys com a mínim.

Participació directa en el seguiment del procés educatiu dels vostres fills i filles:

- Contactes esporàdics a l'entrada i a la sortida.
- Entrevistes periòdiques amb la tutora (inicials, d'adaptació, de seguiment...).
- Altres entrevistes que es puguin realitzar.

Participació en el procés d'aprenentatge:

- Actuacions concretes amb els nens i nenes que facilitin el seu procés educatiu.
- Aportació a l'aula de materials, informacions, etc.
- Aportacions directes a l'aula d'aspectes propis o específics de cadascuna de les famílies.
- Participació en els llibres o blogs d'aula.

Participació col·lectiva:

- En les reunions generals d'escola:
  - Reunions de nivell.
  - Xerrades pedagògiques o assemblees de treball.
- En l'associació de pares i mares.
- En les comissions de treball que es creïn.
- En l'organització del "Bookcrossing".
- En l'organització i en la realització de les Jornades anuals "Tots a l'escola".
- En les diades i esdeveniments generals de l'escola (Nadal, final de curs i acollida de les noves famílies, etc.).
- En les Jornades de Portes Obertes adreçades a les noves matrícules.
- En altres propostes puntuals que puguin sorgir (regar l'hort, anar a buscar materials, etc.)

Participació institucional:

- A través del Consell Escolar, directament com a representant, o indirectament a través seu.
- Escollint els membres que en formaran part.

Aportació d'opinions, iniciatives, etc.:

- *Directament a qualsevol membre de la comunitat educativa.*
- *A través de la pàgina web o dels blogs d'opinió.*
- *Responent a l'enquesta anual de satisfacció de les famílies.*
- *Responent a altres enquestes que us puguin formular des de qualsevol àmbit d'actuació de l'escola.*
- *I tot allò que pugueu suggerir per tal d'aprofundir en aquests objectius.*
- *Com sempre, l'escola està oberta a totes les vostres opinions i suggeriments.*